

УДК 378.011.3-051:[37.035:39(=161.2)

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2022.11.275574>

ORCID 0000-0002-7602-8005

НАРОДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Леся Петренко,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Метою статті визначено аналіз перспектив застосування народознавчого аспекту як складника змісту вищої освіти та етнокультурної діяльності майбутніх фахівців. Висвітлено окремі аспекти вивчення дисциплін з позицій українського народознавства. Підкреслено значення використання матеріалів українського народознавства для духовного розвитку і виховання молоді. Акцентовано, що формування розуміння національної самоідентифікації як результат відповідного забезпечення процесу фахової підготовки є однією із найважливіших компетентностей XXI ст. Визначено можливості народознавства для оновлення змісту викладання фахових дисциплін у майбутніх фахівців гуманітарної галузі.

Актуальність проблеми пояснено необхідністю формування світогляду молоді людини на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, поваги до здобутків вітчизняної культури, використання багатих народних традицій у ході етнокультурної діяльності. Однією з головних задач реформування сучасної системи освіти є забезпечення вирішення питання формування громадянського суспільства як спільноти, готової до участі в процесах державотворення та до захисту демократичних цінностей, територіальної цілісності країни, оскільки без утвердження в свідомості особистості демократичних цінностей, формування активної громадянської позиції, моральної відповідальності за долю країни, виховання переконань, почуттів любові та поваги до культурного та історичного минулого України вирішення завдання сучасної трансформації українського суспільства не можливе.

Розглянуто народознавство як інтегративну складову змісту освіти в закладах середньої і вищої освіти; акцентовано необхідність більш системного підходу до змісту навчального матеріалу україно-культурологічних дисциплін, які містять потужний навчальний і виховний потенціал, що сприяє процесові самоусвідомлення українського народу, утвердженню України як політичної нації і незалежної держави.

Ключові слова: народознавство, духовний розвиток, навчання та виховання особистості, національна самоідентифікація, етнокультурна діяльність, професійна підготовка, майбутні фахівці.

Постановка проблеми. Земна цивілізація складається з окремих суспільств, які істотно відрізняються одне від одного. Кожен етнос – це яскрава індивідуальність, потребує глибокого дослідження його культури, її структури та складових, що дає відповідь на питання розвитку людства. Кожна стадія розвитку культури етносу збігається із тією чи іншою стадією розвитку людини, що дає багатий матеріал для розуміння соціокультурних процесів. Духовні риси, соціокультурні характеристики окремого суспільства накладають свій відбиток на формування і розвиток тієї чи іншої народності. На всіх етапах розвитку людського суспільства творцем культури народів була людина. Для вивчення життя людей, глибокого розуміння історії та розвитку культури виникла наука – народознавство, як наука про людину та її життя.

Історія українського народу – це історія багатогранного розвитку: соціально-економічного устрою, політичного ладу, боротьба за ідеали, формування їх світогляду, народних знань, релігійних вірувань, обрядів, культурних традицій, звичаїв, фольклорних здобутків. Тільки вивчення всіх сторін життя народу дає змогу зрозуміти його історію та культуру. Як зазначає Г. Лозко, народознавство – це наука, яка стягує до себе й об'єднує в єдине ціле всі науки, усі галузі людських знань (Лозко, 2004, с. 254-255).

Свого часу М. Грушевський, М. Драгоманов поняття народознавство конкретизували як українознавство, яке є інтегративною універсальною системою наукових знань, що включає всі наукові галузі знань про український народ та Україну. За І. Франком, українознавство – це «виховна навчально-інтегративна система, спрямована на вироблення гуманістичних життєвих принципів, їх знання та розуміння початків та етапів рушійних сил розвитку України, організацію, дослідження подальшого поступу української людини, нації, держави як природних та історичних феноменів світового українства» (Франко, 1986, с. 31).

Введення наукової проблематики народознавства до базового змісту освіти школярів і студентів зумовлене перш за все потужним запитом суспільства на зміну виховних акцентів у формуванні світогляду молоді, на потребу повернення до своїх коренів, а в підготовці фахівців – потребою потужного використання пізнавального й виховного потенціалу етнокультурної діяльності в різних сферах функціонування соціуму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями впливу народознавства на становлення особистості займалися відомі вчені, політики, письменники (В. Верховинець, С. Гончаренко, М. Грушевський, М. Драгоманов, П. Кононенко, А. Кочубей, Ю. Мальований, О. Ткаченко, К. Чорна, І. Франко та ін.), у чиїх працях знайшли відображення теоретичні розробки підходів, методів щодо вивчення народознавства як складової змісту шкільної освіти. До проблеми підготовки майбутнього вчителя до здійснення виховної діяльності з учнями засобами народознавства зверталися у своїх працях В. Гончарук, Г. Лозко, Г. Шах та ін.

Особливий інтерес становлять наукові праці В. Зелюка, М. Стельмаховича, В. Шарко про використання пізнавального і виховного потенціалу українського народознавства в навчально-виховному процесі. Проблематиці викладання україно-культурологічних дисциплін присвячено праці вітчизняних науковців П. Гороховського, Л. Гриневич, Т. Пархоменко та ін.; водночас не знайшли достатнього висвітлення питання вдосконалення й оновлення методології народознавчого аспекту у змісті підготовки майбутніх фахівців до етнокультурної діяльності.

Метою статті є аналіз перспектив застосування народознавчого аспекту як складової змісту вищої освіти у змісті підготовки майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. Успішна діяльність сучасних закладів середньої та вищої освіти з формування ціннісної сфери молоді людини зумовлюється тими тенденціями, які стали можливими після проголошення незалежності України: демократизацією суспільного життя, відродження досягнень національної культури, оновлення змісту освіти з урахуванням здобутків української інтелігенції, збереження національних традицій та національної ідентичності. Сьогодні при підготовці майбутніх фахівців основна мета закладу вищої освіти – формування менталітету молоді, системи світогляду молоді людини, в основі якого були б національні та загальноосвітні духовні цінності, повага до здобутків національної культури.

Важливими напрямками розвитку вітчизняних закладів вищої освіти є вдале поєднання найновіших технологій з гуманітарною складовою в навчально-виховному процесі з опорою на національно-духовні та загальнолюдські цінності.

У кожній країні світу освіта розвивається своїм, властивим для цієї країни, національним шляхом, тому в закладі вищої освіти потрібно культивувати впровадження етнокультурних технологій, які розкриватимуть унікальність, велич української думки, культури, наукових, технічних досягнень. Необхідно навчити молодь любити свою країну,

пишатися нашими здобутками, досягненнями, бути активними, наполегливими, знайомити світ із своїми скарбами, які властиві і характерні для українців.

Зважаючи на шалений запит суспільства щодо потреби пробудження з глибини віків прагнення до волі, незалежності, самоідентифікації українців як нації, ми не повинні упустити шанс подолати історичне безпам'ятство, бездуховність, моральну ницість. Час диктує потребу вчасно реагувати на його виклики, докласти зусиль для пошуку шляхів ефективних, нестандартних технологій підготовки майбутніх фахівців, запропонувати конкретні засоби, напрями оновлення змісту вчення навчальних дисциплін із опорою на застосування народознавства.

Багато десятиліть досягнення українців ігнорувались, нівелювалися, замовчувалися, принижувалися, про них заборонялося говорити, ними пишатися. Для формування активної, творчої, креативної молоді особистості, з власною точкою зору, з умінням її відстояти необхідна стратегія життєстверджуючої технології з опорою на багатовіковий досвід і традиції попередніх поколінь українців. Використання народознавчого компоненту збагачує здобувачів новими знаннями, дозволяє глибше розкрити всю повноту української культури, історії, життя і побуту.

Нехтування нашою культурною спадщиною, досвідом і традиціями попередніх поколінь призводить до втрати спадкоємності поколінь, досягнень культури, освіти, науки, техніки, до падіння духовності й моралі суспільства. Тому в процесі підготовки майбутніх фахівців варто звернути увагу на наповненість змісту українознавчо-культурологічних дисциплін компонентом формування і трансформації народної культури в часі, оскільки, безумовно, використання народознавчого компоненту може надати цим дисциплінам значно ширших освітньо-виховних можливостей. Важливо також забезпечити викладачам можливість вибору, пошуку, застосування нових форм, методів, засобів навчання і виховання, які активізують пізнавальну, мотиваційну, виховну діяльність здобувачів для розуміння закономірностей історичного процесу розвитку української нації як об'єкту дослідження, але, насамперед, стимулюють до практичної діяльності із вивчення та збереження історико-культурної спадщини українського народу. Тобто, народознавство виступає одним із могутніх засобів поєднання теоретичного змісту українознавчо-культурологічних дисциплін з практичною сферою, що забезпечує підвищення зацікавленості його змістом та пізнавальної мотивації здобувача до етнокультурної діяльності.

Введення народознавчих компонентів у викладання певних дисциплін підвищить рівень підготовленості здобувачів вищої освіти до фахової діяльності, оскільки зростає суспільний запит на спеціалістів, що мають всебічні знання, духовний потенціал, який ґрунтується на глибокому знанні витоків національної культури, духовних і моральних цінностей народу.

У зв'язку з вищевикладеним існують суперечності між запитом суспільства щодо рівня підготовленості фахівця відповідно до національних особливостей та культурних традицій українського народу і реальним станом його підготовки у закладах вищої освіти; між потенційними можливостями піднесення рівня духовності молоді засобами народознавства під час викладання спеціальних дисциплін і нерозробленістю відповідних методик для їх ефективного використання у освітньому процесі професійної підготовки.

У науково-методичній літературі вживається термін «народознавство», яке, за визначенням П. Кононенка «ідентифікується з наукою про феномен українського етносу (народу, нації) в межах України у зв'язку з національними меншинами» (Кононенко, 1994).

І. Франко у праці «Найновіші напрямки у народознавстві» зазначав, що «термін «народознавство» ... означає, власне, щось більше, ніж те, що становить сферу нашої науки. Бо ж пізнати народ – то значить пізнати людей, що мешкають на певній території, а також пізнати їхні фізичні та розумові особливості, їхні інститути й економічне становище, їхні торгівельні відносини й інтелектуальні зв'язки з іншими народами.

Народознавство – це наука, яка стягує до себе й об'єднує в одне ціле усі науки, всі галузі людських знань» (Франко, 1986).

Від часів проголошення незалежності України у 1991 році відбувається сплеск національного відродження, розбудова суверенної держави, що активізувало й відродження науково-освітнього українознавства. На думку П. Кононенка, «українознавство – це наука про український етнос у межах України та всієї планети, про все, що зв'язане з Буттям України й українства» (Кононенко, 1994).

Саме на початку цього періоду відродження державності створено Інститут українознавства Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича Національної академії наук України (м. Львів), Інститут українознавства Прикарпатського університету імені В. Стефаника (м. Івано-Франківськ); у багатьох закладах вищої освіти України відкрито спеціальність «Українознавство», засновано кафедри і центри українознавства (Мафтин, 2004).

Проведений аналіз наукових досліджень вищезгаданих інституцій дозволяє зробити висновок, що народознавчий аспект (знання особливостей життя народу, побуту, звичаїв, традицій) – це впливовий навчально-виховний потенціал для вирішення питань формування духовності молоді на національних цінностях, на знанні народних моральних принципів, досягнень народної педагогіки і психології. Український народ, його культура є носієм системи цінностей, народних методів, які можна розглядати дієвим засобом впливу народної мудрості на соціум, допоможуть вирішити складні педагогічні завдання, сприятимуть наповненню змісту вищої освіти найновішими сучасними технологіями, без урахування національного характеру, національних особливостей яких зберегти культурну спадкоємність поколінь не можливо. Тому необхідно застосовувати елементи народознавства в ході вчення окремих дисциплін для: вдосконалення навчально-виховного процесу; розвитку естетичного смаку через сприйняття матеріальних здобутків культури; формування естетичного підходу до оцінки духовних цінностей, привернення уваги до використання народознавчих знань у різних сферах життя, особливо фахівцями гуманітарної галузі та вчителями відповідних предметів.

За визначенням О. Бухнієвої, «народознавство – інтегроване, багате за змістом і методичними можливостями різнобічного впливу на когнітивну, емоційно-оцінну та поведінкову сфери студента; може виконувати різні педагогічні функції: засіб навчання, джерело інформації, засіб оновлення й доповнення навчального матеріалу, джерело науково-дослідницької роботи, засіб виховання та ін.» (Бухнієва, 2004).

На нашу думку, доцільним є використання педагогічного аспекту українського народознавства із застосуванням методологічних підходів до розробки змісту навчальних дисциплін і практик, які забезпечують обґрунтування ефективності використання народного досвіду, доцільності використання історико-культурних традицій щодо формування духовно-моральних якостей особистості з урахуванням їхніх психофізіологічних та етнічних особливостей.

Інтегративні можливості народознавства успішно можуть бути реалізовані за умови використання антропологічного й аксіологічного принципів: антропологізація забезпечує розуміння наукового процесу, наприклад, історичного, не тільки як об'єкту дослідження певної галузі науки, але і як практичної діяльності та форми буття особистості в соціумі. Тобто, за допомогою народознавства реалізується можливість перевести зміст українознавчо-культурологічних дисциплін із теоретичної сфери в практичну, що забезпечує активізацію пізнавального мотиву, сприяє розвитку інтелекту, підвищує рівень сформованості гуманітарних знань на основі національних ознак, творчо-фахових здібностей. Метод антропологізації дає можливість засобами народознавства привернути увагу до визначення ролі особистості під час вивчення історичних процесів, тобто, визнання індивіда суб'єктом історії. Проте варто пам'ятати – вивчення життя окремих людей не може підміняти історичного знання щодо розвитку держави.

Застосування аксіологічного принципу дає можливість при формуванні змісту спеціальних дисциплін і завдань навчальних практик показати різноманіття форм вияву цінностей, які існували в національній культурі впродовж усього часу існування й розвитку етносу. Важливу роль відіграють словесні методи і засоби, які спонукають здобувачів до роздумів, осмислення, усвідомлення багатства народознавчого матеріалу (українські перекази, прислів'я, загадки, український фольклор, обрядові пісні, веснянки, обжинки, коляда, щедрівки), що розглядається доповненням до змісту навчальних дисциплін. Велику роль у використанні засобів народознавства відіграють як словесні методи, так і наочні (відео-фрагменти, ілюстрації, електронні підручники, зразки декоративно-ужиткового мистецтва, виготовлені народними майстрами, відео, медіаосвіта та ін.), при вдалому поєднанні слова викладача і наочних засобів розкривається краса народних витворів мистецтва, у здобувача формується вміння самостійно мислити, зацікавленість у вивченні національних традицій, історії рідного краю, досвіду життя народу.

Викладач має змогу спонукати здобувача вищої освіти під час опрацювання основного матеріалу, доповнювати його зміст на основі народознавчого підходу авторськими завданнями: складання власного родоводу, родинної історії вітчизняних письменників, науковців по дотриманню національних обрядів та традицій; відтворення зразків символічних знаків українських писанок, вишиванок; записи народних пісень, прислів'їв, приказок; вивчення музичного фольклору (пісні, танці, народні музичні інструменти, традиції, обряди з використанням музичного супроводу) (Бухнієва, 2004).

Вивчення теоретичних основ народознавства у поєднанні з практичним відтворенням народознавчого матеріалу в процесі етнокультурної діяльності сприяє ефективному формуванню у майбутніх викладачів духовно-моральних, патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України, вихованню кращих рис української ментальності – прагненню до волі, свободи, гідності, справедливості, працелюбності, доброти, чесності, милосердя, що в свою чергу дозволяє спеціалісту підвищити свій професійний рівень, враховуючи досвід минулих поколінь українців (Бухнієва, 2004).

Отже, народознавство є одним зі шляхів сприяння становленню гуманного світогляду, в основі якого серед інших засадничих принципів лежать національні та загальноосвітні духовно-моральні цінності, повага до досягнень української культури. Вивчення українознавчо-культурологічних дисциплін у закладах вищої освіти передбачає однією із головних задач активне формування ціннісної складової особистості, забезпечення професійного становлення, подальшого розвитку майбутнього фахівця, усвідомлення особистістю ментальної належності до свого народу. Система цінностей народної культури є окрасою людського буття впродовж усього процесу історичного розвитку етносу, в використанні народознавчого змісту в інформаційному контексті предметів українознавчо-культурологічного циклу збагачує здобувачів новими знаннями, дозволяє зануритись до витоків українського етносу, пізнати найбільш індивідуальні форми суспільного буття людини (організації побуту, зразків одягу, посуду, розвитку ремесел, родинної обрядовості тощо) як уособлення загальних цінностей, властивих для цього народу. Таким чином, народознавство є дієвим засобом переведення змісту українознавчо-культурологічних дисциплін із теоретичної в практичну сферу, що підсилює пізнавальну мотивацію здобувачів (Шалашна, Швидкий, & Баклашова, 2021).

За допомогою аксіологічного принципу, коли акцентовано увагу на змісті українознавчо-культурологічних дисциплін довкола проявів різних форм національних цінностей, вникає можливість сформуванню у здобувачів вищої освіти переконання в тому, що система цінностей української культури розвивалась протягом усіх років існування українського етносу. Завдяки цьому усвідомлюється розуміння єдності та неперервності розвитку національної культури на всіх етапах існування етносу, досягається відчуття особистої причетності до суспільно-історичного та культурно-побутового процесу. Тому

народознавчий матеріал як інтегративний компонент змісту вивчення українознавчо-культурологічних дисциплін, здатний показати майбутньому фахівцеві важливість кожного з напрямів розвитку народу та виготовлених продуктів діяльності людини на цьому напрямі (пісні, танці, музичні інструменти тощо); саме народознавство допоможе обґрунтувати здобувачам важливість народних знань для усвідомлення свого історичного, етнічного, родинного коріння.

Таким чином, для оновлення змісту українознавчо-культурологічних дисциплін у закладах вищої освіти народознавство розглядається як інтегративний компонент, оскільки збагачує можливості кожної навчальної дисципліни завдяки комплексності його предмету вивчення. Це дає можливість реалізувати міжпредметні зв'язки у навчальному процесі, оскільки народознавство акумулює в собі знання історії, країнознавства, антропології, археології, демографії, декоративно-ужиткового мистецтва, музичної етнографії, народного фольклору, релігієзнавства тощо (Пархоменко, 2010).

Водночас народознавство може зосереджуватися на локальних знахідках матеріальної та духовної народної культури, завдяки чому здобувачі вищої освіти, використовуючи дослідницькі методи, можуть займатися вивченням різноманітних джерел народознавчого матеріалу з використанням родинних архівів (Кочубей, 2010). Це дає можливість творчій молоді реалізувати власні здібності в процесі народознавчих пошуків, одержати практичні навички та мотивацію для наступних досліджень у процесі етнокультурної діяльності. «Стосовно форм організації навчального процесу із застосуванням народознавства як інтегральної складової, то найкращі результати дає поєднання колективних форм роботи з індивідуальною та застосування методу проєктів», – зазначають автори (Шалашна, Швидкий, & Баклашова, 2021).

Викладання народознавства ґрунтується на таких же методологічних засадах, що й українознавчо-культурологічні дисципліни, тому саме від викладача залежить розробка моделі реалізації народознавчого аспекту вивчення тієї чи іншої дисципліни. Обрана модель має передбачати поетапне використання методів наукового пошуку, їх урізноманітнення, а найважливіше – розгляд основного матеріалу крізь призму національного життя в його найдавніших глибинах. У викладанні народознавства доцільним є принцип поєднання теоретичної і науково-пошукової роботи, окрім того важливим є принцип комплексності й систематичності, які уможливають застосування народознавства як інтегративного компоненту в змісті українознавчо-культурологічних знань та етнокультурної практичної діяльності.

Висновки. Отже, український народ має глибокі корені свого розвитку, які постійно розвивалися та вдосконалювалися, тому нинішнім поколінням варто шанувати, оберігати неперехідні цінності, які сповідували українці: шанування культури Роду, збереження пам'яті предків, дотримання християнських заповідей у ставленні до дітей, опікування за старшими людьми. Усе це можливе за умови формування духовних основ світогляду, знання народних норм моралі, звичаїв, обрядів та традицій свого народу, а носіями таких цінностей мають стати майбутні вчителі і фахівці гуманітарної сфери.

Використання народознавства як інтегративної складової у процесі фахової підготовки поглиблює навички критичного мислення, виконує пам'яткоохоронну функцію, забезпечує реалізацію міжпредметних зв'язків, сприяє позитивній мотивації щодо здійснення дослідницької роботи, впливає на формування практичних навичок її здійснення. Окрім завдань формування духовності й моралі та активної громадянської позиції, використовуючи інтегративний підхід в контексті народознавства, українознавчо-культурологічні дисципліни відіграють надважливу роль у процесі підготовки в майбутніх фахівців свідомої готовності до активної етнокультурної діяльності зі збереження та поширення знань про національні цінності культури та мають великий вплив на формування гідної, патріотично-вмотивованої, самоідентифікованої особистості.

ЛІТЕРАТУРА

- Бухнієва, О. (2004). Українознавча складова змісту вищої освіти. *Наукові праці. Педагогіка*, 257(269), 79-83.
- Кононенко, П. (1994). *Українознавство*. Київ: Заповіт.
- Кочубей, А. В. (2010). *Гуманітаризація підготовки майбутніх інженерів у вищих навчальних закладах засобами народознавства*. (Автореф. дис. канд. наук). Вінницький державний педагогічний університет, Вінниця.
- Лозко, Г. С. (2004). *Українське народознавство*. Київ: АртЕк.
- Мафтин, Л. В. (2004). Українознавча складова змісту шкільної освіти як історико-педагогічна проблема. В С. В. Совгіра (Ред.), *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* (Вип. 4, с.78-84). Умань.
- Пархоменко, Т. С. (2010). Методика викладання історії української культури у вищих навчальних закладах України в світлі міждисциплінарних підходів. В С. О. Костишева (Ред.), *Актуальні проблеми викладання історії України та історії української культури* (с. 33-36). Київ: ІВЦ Політехніка.
- Франко, І. (1986). Найновіші напрямки в народознавстві. В Е. П. Кирилук (Ред.). *Філософські праці* (Т. 45, с. 254-267). Київ: Наук. думка.
- Шалашна, Н., Швидкий, С., & Баклашова, Т. (2021). Народознавство як інтегративна складова змісту викладання історичних дисциплін у вищій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9(113), 178-189.

REFERENCES

- Bukhniieva, O. (2004). Ukrainoznavcha skladova zmistu vyshchoi osvity [Ukrainian studies component of the content of higher education]. *Naukovi pratsi. Pedagogika [Scientific works. Pedagogy]*, 257(269), 79-83 [in Ukrainian].
- Franko, I. (1986). Nainovishi napriamky v narodoznavstvi [The latest trends in ethnology]. In E. P. Kyryliuk (Ed.). *Filosofski pratsi [Philosophical works]* (Vol. 45, pp. 254-267). Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian].
- Kochubei, A. V. (2010). *Humanitaryzatsiia pidhotovky maibutnikh inzheneriv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh zasobamy narodoznavstva [Humanization of the training of future engineers in higher educational institutions by means of ethnology]*. (Extended abstract of PhD diss.). Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet, Vinnytsia [in Ukrainian].
- Kononenko, P. (1994). *Ukrainoznavstvo [Ukrainian studies]*. Kyiv: Zapovit [in Ukrainian].
- Lozko, H. S. (2004). *Ukrainske narodoznavstvo [Ukrainian ethnology]*. Kyiv: ArtEk [in Ukrainian].
- Maftyn, L. V. (2004). Ukrainoznavcha skladova zmistu shkilnoi osvity yak istoryko-pedahohichna problema [The Ukrainian studies component of the content of school education as a historical and pedagogical problem]. In S. V. Sovhira (Ed.), *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly [Psychological and pedagogical problems of the village school]* (Vol. 4, s.78-84). Uman [in Ukrainian].
- Parkhomenko, T. S. (2010). Metodyka vykladannia istorii ukrainskoi kultury u vyshchyykh navchalnykh zakladakh Ukrainy v svitli mizhdystsyplinarnykh pidkhodiv [The methodology of teaching the history of Ukrainian culture in higher educational institutions of Ukraine in the light of interdisciplinary approaches]. In S. O. Kostylyeva (Ed.), *Aktualni problemy vykladannia istorii Ukrainy ta istorii ukrainskoi kultury [Actual problems of teaching the history of Ukraine and the history of Ukrainian culture]* (pp. 33-36). Kyiv: IVTs Politekhnikha [in Ukrainian].
- Shalashna, N., Shvydyki, S., & Baklashova, T. (2021). Narodoznavstvo yak intehratyvna skladova zmistu vykladannia istorychnykh dystsyplin u vyshchii shkoli [Ethnology as an integrative component of the content of teaching historical disciplines in higher education]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 9(113), 178-189 [in Ukrainian].

ETHNOGRAPHIC ASPECT IN THE CONTENT OF FUTURE SPECIALISTS' TRAINING AND ETHNOCULTURAL ACTIVITIES

Lesia Petrenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of General Pedagogy and Andragogy;
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

The purpose of the article is to analyze the prospects for the ethnographic aspect usage as a component of the content of higher education and ethno cultural activities of future specialists. Certain aspects of the study of disciplines from the standpoint of Ukrainian ethnology are highlighted. The importance of using materials from Ukrainian ethnology for the spiritual development and education of youth is emphasized. It is emphasized that understanding the formation of national self-identification as a result of the appropriate provision of the professional training process is one of the most significant competencies of the 21st century. The possibilities of ethnology for updating the content of teaching professional disciplines for future specialists in the humanitarian field have been identified.

The issue's relevance is explained by the need to form a young person's worldview based on national and universal spiritual values, respect for the achievements of national culture, and the use of rich folk traditions in the course of ethno cultural activities. One of the main tasks of reforming the modern education system is to provide a solution to the issue of the formation of civil society as a community ready to participate in the processes of state formation and to protect democratic values, the territorial integrity of the country since without the affirmation of democratic values in the consciousness of the individual, an active civic position formation, moral responsibility for the fate of the country, education of beliefs, feelings of love and respect for the cultural and historical past of Ukraine, solving the task of modern transformation of Ukrainian society is not possible.

Ethnology is considered to be an integrative component of the content of education in secondary and higher education institutions; the need for a more systematic approach to the content of the educational material of Ukrainian-cultural disciplines, which contain a powerful formative and educational potential, which contributes to the process of self-awareness of the Ukrainian people, the establishment of Ukraine as a political nation and an independent state, is emphasized.

Keywords: *ethnology, spiritual development, education and upbringing of personality, national self-identification, ethno cultural activity, professional training, future professionals.*

Надійшла до редакції 10.05.2022 р.